

«Αρχαιοελληνικής Καταγωγής Παιδαγωγικοί Όροι στα
Γερμανικά»

Βασιλική Παλασάκη, Παν/μιο Θεσσαλίας

9^ο Συνέδριο Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία

Η ένταξη της Αρχαιοελληνικής στη Γερμανική

- Χρονολογικές φάσεις ένταξης
- Μορφές ένταξης
- Τομείς ένταξης και η περίπτωση του Παιδαγωγικού τομέα

Μορφολογικά Ζητήματα

- Προθήματα που
  - α) ακολουθούνται από ουσιαστικά, π.χ. *Analphabetismus*
  - β) συνδυάζονται με ρηματικά λεξικά μορφήματα, π.χ. αρχ. παιδεύω σχηματίζοντας ουσιαστικά, π.χ. *Propädeutik* ή με ουσιαστικοποιημένα λεξικά μορφήματα, π.χ. Kognition σχηματίζοντας επίθετα, π.χ. *metakognitiv*
- Συμφυματικές λέξεις που αποτελούνται από ένωση δύο συμφυμάτων ή συμφύματος με βάση ή ουσιαστικό και σχηματίζουν ουσιαστικά, π.χ. *Taxonomie*

- Σύνθετα ως ελεύθερα λεξήματα που βρίσκονται στην πρώτη, δεύτερη ή τρίτη θέση, είναι ουσιαστικά ή επίθετα και συνδυάζονται με ουσιαστικά, π.χ. *Ruhepausen*, *Paralleltest*
- Λεξήματα ως ουσιαστικά ή βάσεις που σχηματίζουν ουσιαστικά και τηρούν γερμανικούς ορθογραφικούς και μορφολογικούς κανόνες, π.χ. *Eidetik*
- Οροστοιχεία πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων με τη μορφή επίθετο+ουσιαστικό ή σύνθετα επίθετα +ουσιαστικό, π.χ. *kosmische Erziehung*

Ετυμολογικά Ζητήματα

- ελληνικής προέλευσης προθήματα, συμφύματα, βάσεις, συνθετικά ή λεξήματα συνδεδεμένα με γερμανικής προέλευσης επιθύματα, συμφύματα, συνθετικά, λεξήματα ή λέξεις, π.χ. γερ. *polytechnische Bildung* < γερ. *polytechnisch* < γαλ. *polytechnique* < λατ. *poly-* + *tecna* < αρχ. πολύ- + τέχν(η), -ική (θηλ. του -ικός από πολυτέχνης)
- ελληνικής προέλευσης ελεύθερα λεξήματα ή ελληνικής προέλευσης προθήματα, συμφύματα, βάσεις ή συνθετικά συνδεδεμένα με ελληνικής προέλευσης επιθύματα, συμφύματα, βάσεις ή συνθετικά, π.χ. γερ. *Phantasie* < λατ. *phantasia* < αρχ. φαντασία

- ελληνικής προέλευσης ελεύθερα λεξήματα ή ελληνικής προέλευσης προθύματα, συμφύματα, συνθετικά ή λεξήματα συνδεδεμένα με λατινικής προέλευσης συμφύματα, συνθετικά ή λεξήματα, π.χ. γερ.*Metakommunikation* <γερ. met(a) <διεθ. met(a) <λατ. met(a) αρχ. μετ(α)-(από μετά) + γερ.Kommunikation <λατ.communication
- ελληνικής προέλευσης ελεύθερα λεξήματα, προθήματα ή συνθετικά συνδεδεμένα με συνθετικά ή λεξήματα προερχόμενα από νεώτερες γλώσσες, π.χ. γερ.*symbolisches Kapital* <γερ. symbolisch(σημασ.δάν.) <γαλ.symbolique <λατ.symbol(um) <ελν.συμβολικός+γερ. Kapital <ιταλ.capital
- αγγλισμούς ελληνικής προέλευσης ή ελληνικής προέλευσης προθύματα, συμφύματα ή λεξήματα συνδεδεμένα με Αγγλισμούς, π.χ.γερ.*Microteaching* <γερ. mikro-, micro- <διεθ.micro- <λατ.micro- <αρχ.μικρ(ο)- από επίθ. μικρό(ς)+αγγλ.Teaching

Σημασιολογικά Ζητήματα

- Διαχρονική εξέταση

Παράθεση σημασιών από αρχαιοελληνικά και ελληνιστικά (όταν διαφέρουν από τα αρχαιοελληνικά) στοιχεία ή λεξήματα

- Συγχρονική εξέταση

Παράθεση σημασίας στο λεξιλόγιο της Παιδαγωγικής επιστήμης, π.χ. αρχ. *αίτιολογία* (ερμηνεία αιτίων) γερ. *Ätiologie*/ νελ. *αιτιολογία* (έρευνα για να ερμηνευτούν τα αίτια σοβαρών μαθησιακών βλαβών)

Συμπεράσματα

- Στον Παιδαγωγικό τομέα, η εισαγωγή αυτούσιων όρων από τα αρχαιοελληνικά με νέες όμως σημασίες υπό την επίδραση των Δυτικοευρωπαίων ή όρων που αποτελούν μεικτά σχήματα αρχαιοελληνικών και ιθαγενών γλωσσικών στοιχείων αποδεικνύει τη διαχρονικότητα και το διεθνή χαρακτήρα της ελληνικής γλώσσας.
- Οι όροι εισάγονται είτε ως σύνθετα (συμπεριλαμβανομένου και των συμφυμάτων) ή ως πολυλεκτικοί σύμπλοκοι όροι (μορφολογική εξέταση)

- Οι όροι α) εισάγονται ως λόγια δάνεια από την Αρχαιοελληνική ή Ελληνιστική Κοινή μέσω Λατινικών κυρίως ή μέσω Γαλλικών, Αγγλικών ή Ιταλικών ή ως σημασιολογικά ή ως μεταφραστικά δάνεια, π.χ. γερ. *Pragmatismus* (μτφ. δάν.) < γαλ. *réalisme* ή β) αποτελούν νέες δημιουργίες ως συνδυασμοί γερμανικών και αρχαιοελληνικών μορφημάτων ή λεξημάτων προσαρμοσμένων στην προφορά και μορφολογία του γερμανικού γλωσσικού συστήματος (ετυμολογική εξέταση)

- Διαχρονικά ενεργοποιούνται λεξικά στοιχεία και σημασίες σε μια πιο γενικευμένη ή συνήθως σε μια πιο εξειδικευμένη μορφή για την απόδοση εννοιών στην Παιδαγωγική επιστήμη. Διαφοροποιούνται οι σημασίες στις νέες δημιουργίες από τις μεμονωμένες σημασίες των αρχαιοελληνικών στοιχείων που τις συγκροτούν, π.χ. *Andragogik*. Συγχρονικά παρατηρείται σχεδόν πάντα πλήρης αντιστοιχία των ελληνικών και γερμανικών παιδαγωγικών όρων. Γίνεται χρήση του λεξιλογίου αρχαιοελληνικής καταγωγής για να εκφράσει τη γερμανική και όχι πάντα τη νεοελληνική πραγματικότητα, π.χ. *gymnasiale Oberstufe*. Διαπιστώνονται διαφορές μεταξύ γερμανικών και νεοελληνικών όρων σε επίπεδο συχνότητας, π.χ. *Legasthenie* και σε επίπεδο συνταγματικών σχέσεων, π.χ. *Ethnie* (σημασιολογική εξέταση)